



Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS

2016 m. gruodžio 15 d. *

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Laisvas asmenų judėjimas — Darbuotojų teisės — Vienodas požiūris — Socialinės lengvatos — Finansinė pagalba aukštojo mokslo studijoms — Giminytės sąlyga — Sąvoka „vaikas“ — Sutuoktinio ar registruoto partnerio vaikas — Prisidėjimas prie šio vaiko išlaikymo“

Sujungtose bylose C-401/15–C-403/15

dėl *Cour administrative* (Vyriausiasis administracinis teismas, Liuksemburgas) 2015 m. liepos 22 d. sprendimais, kuriuos Teisingumo Teismas gavo 2015 m. liepos 24 d., pagal SESV 267 straipsnį pateiktų trijų prašymų priimti prejudicinį sprendimą bylose

Noémie Depesme (C-401/15),

Saïd Kerrou (C-401/15),

Adrien Kauffmann (C-402/15),

Maxime Lefort (C-403/15)

prieš

Ministre de l'Enseignement supérieur et de la Recherche

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kuriį sudaro kolegijos pirmininkas M. Ilešič, teisėjai A. Prechal, A. Rosas (pranešėjas), C. Toader ir E. Jarašiūnas,

generalinis advokatas M. Wathelet,

kancleris A. Calot Escobar,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- N. Depesme ir S. Kerrou, atstovaujamų advokato P. Peuvrel,
- A. Kauffmann, atstovaujamo advokato S. Jacquet,
- M. Lefort, atstovaujamo advokato S. Coï,
- Liuksemburgo vyriausybės, atstovaujamos D. Holderer, padedamos advokato P. Kinsch,

* * Proceso kalba: prancūzų.

— Europos Komisijos, atstovaujamos D. Martin ir M. Kellerbauer,
susipažinęs su 2016 m. birželio 9 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,
priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymai priimti prejudicinį sprendimą pateikti dėl SESV 45 straipsnio ir 2011 m. balandžio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 492/2011 dėl laisvo darbuotojų judėjimo Sąjungoje (OL L 141, 2011, p. 1) 7 straipsnio 2 dalies išaiškinimo.
- 2 Šie prašymai pateikti nagrinėjant tris ginčus, t. y. Noémie Depesme kartu su Saïd Kerrou, Adrien Kauffmann ir Maxime Lefort ginčus su aukštojo mokslo ir tyrimų ministru (Liuksemburgas, toliau – ministras) dėl pastarojo atsisakymo skirti N. Depesme, A. Kauffmann ir M. Lefort valstybės finansinę pagalbą aukštojo mokslo studijoms 2013–2014 mokslo metais.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

- 3 1968 m. spalio 15 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 1612/68 dėl laisvo darbuotojų judėjimo Bendrijoje (OL L 257, 1968, p. 2; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 1 t., p. 15) 7 straipsnyje nustatyta:

„1. Darbuotojui, jei jis yra valstybės narės pilietis, turi būti sudarytos tos pačios įdarbinimo ir darbo sąlygos, kaip ir piliečiui tos valstybės narės, kurioje jis dirba, nepaisant jo pilietybės, ypač nustatant atlyginimą ir atleidžiant iš darbo, o bedarbystės atveju – grąžinant arba vėl priimant į darbą.

2. Jis naudojasi tomis pačiomis socialinėmis ir mokestinėmis lengvatomis kaip ir vietiniai darbuotojai.

<...>“
- 4 Reglamento Nr. 1612/68 10 straipsnyje buvo numatyta:

„1. Asmenys, nepriklausomai nuo jų pilietybės [neatsižvelgiant į jų pilietybę], turi teisę gyventi kartu su valstybės narės piliečiu, kuris dirba kitos valstybės narės teritorijoje, jeigu jie yra:

a) jo sutuoktinis ir vaikai iki 21 metų arba jo išlaikytiniai;

<...>“
- 5 Reglamento Nr. 1612/68 10 straipsnis panaikintas 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičiančia Reglamentą Nr. 1612/68 ir panaikinančia direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB (OL L 158, 2004, p. 77; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 5 t., p. 46, klaidų ištaisymas OL L 274, 2009, p. 47).

6 Direktyvos 2004/38 3 ir 5 konstatuojamosiose dalyse nustatyta:

„(3) Sąjungos pilietybė turėtų būti pagrindinis valstybių narių piliečių statusas, kai jie naudojami savo teise laisvai judėti ir gyventi šalyje. Todėl būtina sisteminti ir persvarstyti esamus Bendrijos instrumentus, atskirai skirtus darbuotojams, savarankiškai dirbantiems asmenims ir studentams bei kitiems nedirbantiems asmenims, kad būtų supaprastinta ir sustiprinta visų Sąjungos piliečių laisvo judėjimo ir apsigyvenimo teisė.

<...>

(5) Visų Sąjungos piliečių teisė laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje turėtų būti suteikiama ir jų šeimos nariams, neatsižvelgiant į pilietybę, jei ta teise naudojama pagal objektyvius laisvės ir orumo reikalavimus. Šioje direktyvoje „šeimos narys“ turėtų reikšti ir registruotą partnerį, jei priimančiosios valstybės narės teisė traktuoja registruotą partnerystę kaip lygiavertę santuokai.“

7 Šios direktyvos 2 straipsnyje numatyta:

„Šioje direktyvoje:

<...>

2) „šeimos narys“ – tai:

- a) sutuoktinis;
- b) partneris, su kuriuo Sąjungos pilietis sudarė registruotą partnerystę, remiantis valstybės narės teisės aktais, jei priimančioji valstybė narė traktuoja registruotą partnerystę kaip lygiavertę santuokai ir laikantis atitinkamuose priimančiosios valstybės narės teisės aktuose nustatytų reikalavimų;
- c) piliečio ir sutuoktinio ar partnerio pagal b punkto apibrėžimą tiesioginiai palikuonys, kuriems nesukakę 21 metų amžiaus, arba išlaikytiniai;

<...>

<...>“

8 Reglamentas Nr. 1612/68 nuo 2011 m. birželio 16 d. panaikintas ir pakeistas Reglamentu Nr. 492/2011. Reglamento Nr. 492/2011 7 straipsnio tekstas sutampa su Reglamento Nr. 1612/68 7 straipsnio tekstu.

9 2014 m. balandžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/54/ES dėl priemonių, kad darbuotojai galėtų lengviau naudotis laisvo darbuotojų judėjimo teisėmis (OL L 128, 2014, p. 8), 1 konstatuojamoji dalis suformuluota taip:

„Laisvas darbuotojų judėjimas yra viena iš pagrindinių Sąjungos piliečių laisvių ir vienas iš Sąjungos vidaus rinkos ramsčių, įtvirtintas Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 45 straipsnyje. Jos įgyvendinimas yra toliau plėtojamas Sąjungos teisės aktais, kuriais siekiama užtikrinti visišką Sąjungos piliečiams ir jų šeimos nariams suteiktų teisių įgyvendinimą. Terminas „jų šeimos nariai“ turėtų būti suprantamas taip pat kaip ir terminas, apibrėžtas [Direktyvos 2004/38/EB] 2 straipsnio 2 punkte, kuris taip pat taikomas pasienio darbuotojų šeimos nariams.“

10 Šios direktyvos 1 straipsnyje numatyta:

„Šia direktyva nustatomos nuostatos, kuriomis sudaromos palankesnės sąlygos vienodai taikyti ir įgyvendinti praktikoje SESV 45 straipsniu ir Reglamento [Nr. 492/2011] 1–10 straipsniais suteiktas teises. Ši direktyva taikoma Sąjungos piliečiams, besinaudojantiems tomis teisėmis, ir jų šeimos nariams (toliau – Sąjungos darbuotojai ir jų šeimos nariai).“

11 Šios direktyvos 2 straipsnyje nurodyta:

„1. Ši direktyva taikoma šiems laisvo darbuotojų judėjimo srities aspektams, kaip nurodyta Reglamento [Nr. 492/2011] 1–10 straipsniuose:

<...>

c) galimybėms naudotis socialinėmis ir mokesčių lengvatomis;

<...>

2. Šios direktyvos taikymo sritis yra identiška Reglamento [Nr. 492/2011] taikymo sričiai.“

Liuksemburgo teisė

12 Tuo metu, kai klostėsi pagrindinių bylų faktinės aplinkybės, valstybės finansinė pagalba aukštojo mokslo studijoms buvo reglamentuojama 2000 m. birželio 22 d. Įstatyme dėl valstybės finansinės pagalbos aukštojo mokslo studijoms (*Mémorial A* 2000, p. 1106), iš dalies pakeistame 2013 m. liepos 19 d. įstatymu (*Mémorial A* 2013, p. 3214, toliau – iš dalies pakeistas 2000 m. birželio 22 d. įstatymas).

13 2013 m. liepos 19 d. įstatymu, priimtu siekiant įgyvendinti 2013 m. birželio 20 d. Sprendimą *Giersch ir kt.* (C-20/12, EU:C:2013:411) ir kuriuo padaryti 2000 m. birželio 22 d. įstatymo pakeitimai susiję tik su 2013–2014 mokslo metais, į pastarąjį įstatymą įterptas 2bis straipsnis.

14 Iš dalies pakeisto 2000 m. birželio 22 d. įstatymo 2bis straipsnis buvo suformuluotas taip:

„Studentas, negyvenantis Liuksemburgo Didžiojoje Hercogystėje, taip pat gali pasinaudoti finansine pagalba aukštojo mokslo studijoms, su sąlyga, kad jis yra asmens, dirbančio pagal darbo sutartį, ar savarankiškai dirbančio asmens, Liuksemburgo arba Europos Sąjungos ar kitos valstybės [1992 m. gegužės 2 d.] Europos ekonominės erdvės susitarimo [OL L 1, 1992, p. 3] šalies ar Šveicarijos Konfederacijos piliečio, dirbančio ar vykdančio veiklą Liuksemburge, vaikas, ir jeigu studento finansinės pagalbos aukštojo mokslo studijoms paraiškos pateikimo momentu šis darbuotojas nepertraukiamai dirbo ar vykdė savo veiklą Liuksemburge ne mažiau kaip penkerius metus. Darbo Liuksemburge trukmė turi būti ne mažesnė nei pusė įprasto darbo laiko, taikomo įmonėje pagal įstatymą arba kolektyvinę darbo sutartį, jeigu ji yra. Savarankiškai dirbantis asmuo penkerius metus iki finansinės pagalbos aukštojo mokslo studijoms paraiškos pateikimo turi privalomai ir nenutrūkstamai dalyvauti Liuksemburgo Didžiosios Hercogystės socialinės apsaugos sistemoje pagal Socialinės apsaugos kodekso 1 straipsnio 4 punktą.“

15 Iš dalies pakeistas 2000 m. birželio 22 d. įstatymas buvo panaikintas 2014 m. liepos 24 d. Įstatymu dėl valstybės finansinės pagalbos aukštojo mokslo studijoms (*Mémorial A* 2014, p. 2188).

16 Pastarojo įstatymo 3 straipsnyje numatyta:

„Valstybės finansinę pagalbą aukštojo mokslo studijoms gali gauti 2 straipsnyje apibrėžti studentai ir mokiniai, toliau vadinami „studentais“, atitinkantys vieną iš toliau nurodytų sąlygų:

<...>

(5) jeigu studentas nėra Liuksemburgo Didžiosios Hercogystės gyventojas:

<...>

- b) studento prašymo suteikti finansinę pagalbą aukštojo mokslo studijoms pateikimo momentu yra darbuotojo, Liuksemburgo, Europos Sąjungos arba kitos valstybės Europos ekonominės erdvės susitarimo šalies ar Šveicarijos Konfederacijos piliečio, įdarbinto ar vykdančio veiklą Liuksemburgo Didžiojoje Hercogystėje, vaikas, jeigu šis darbuotojas toliau prisideda prie studento išlaikymo ir studento prašymo suteikti finansinę pagalbą aukštojo mokslo studijoms pateikimo dieną buvo įdarbintas ar vykdė veiklą Liuksemburgo Didžiojoje Hercogystėje bent penkerius metus per referencinį septynerių metų laikotarpį, atgaline data skaičiuojamą nuo prašymo suteikti finansinę pagalbą aukštojo mokslo studijoms pateikimo dienos, arba, nukrypstant nuo šios nuostatos, asmuo, kuris išlaiko darbuotojo statusą ir veiklos nutraukimo momentu atitinka pirma nustatytą penkerių iš septynerių metų kriterijų.

<...>“

Pagrindinės bylos ir prejudicinis klausimas

- 17 Pagrindinės bylos susijusios su finansinės pagalbos aukštojo mokslo studijoms, Liuksemburgo valstybės 2013–2014 mokslo metais suteiktos studentams, kurie nėra Liuksemburgo rezidentai, suteikimo sąlygomis, numatytomis iš dalies pakeistame 2000 m. birželio 22 d. įstatyme.
- 18 Pagal minėtą įstatymą studentams, kurie nėra Liuksemburgo rezidentai, ši finansinė pagalba suteikiama su sąlyga, kad, pirma, toks studentas yra pagal darbo sutartį ar savarankiškai dirbančio asmens, Liuksemburgo arba Sąjungos piliečio, vaikas ir, antra, kad prašymo suteikti pagalbą pateikimo dieną toks darbuotojas ar savarankiškai dirbantis asmuo nepertraukiamai buvo įdarbintas ar vykdė veiklą Liuksemburge bent penkerius metus.
- 19 Neginčijama, kad Prancūzijoje gyvenantys Prancūzijos piliečiai N. Depesme ir A. Kauffmann ir Belgijoje gyvenantis Belgijos pilietis M. Lefort Liuksemburgo valdžios institucijų prašė 2013–2014 mokslo metais suteikti valstybės finansinę pagalbą aukštojo mokslo studijoms Prancūzijoje (pirmieji du asmenys) ir Belgijoje (trečiasis asmuo).
- 20 2013 m. rugsėjo 26 d., spalio 17 d. ir lapkričio 12 d. raštais ministras atmetė šiuos prašymus, motyvuodamas tuo, kad N. Depesme, A. Kauffmann ir M. Lefort neatitinka iš dalies pakeistame 2000 m. birželio 22 d. įstatyme numatytų sąlygų.
- 21 Iš trijų sprendimų dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad visi aptariamieji studentai pateikė prašymus dėl pagalbos remdamiesi tik tuo, kad jų patėviai pagal darbo sutartį dirba Liuksemburge. Taigi ministras nusprendė, kad N. Depesme, A. Kauffmann ir M. Lefort negali būti laikomi pasienio darbuotojo „vaikais“, kaip numatyta iš dalies pakeisto 2000 m. birželio 22 d. įstatymo 2bis straipsnyje, nes Liuksemburge dirba tik jų patėviai.

- 22 2013 m. gruodžio 20 d. N. Depesme pateikė skundą *tribunal administratif de Luxembourg* (Liuksemburgo pirmosios instancijos administracinis teismas) dėl su ja susijusio ministro sprendimo atmesti prašymą panaikinimo. Jos patėvis S. Kerrou savanoriškai įstojo į jos iškeltą bylą, remdamasis pagal darbo sutartį Liuksemburge dirbančio asmens statusu ir teigdamas, kad prisideda prie N. Depesme išlaikymo.
- 23 2014 m. sausio 29 d. ir balandžio 25 d. M. Lefort ir A. Kauffmann šiame teisme taip pat pateikė panašius skundus dėl su jais susijusių sprendimų atmesti prašymus.
- 24 2015 m. sausio 5 d. sprendimais *tribunal administratif de Luxembourg* (Liuksemburgo pirmosios instancijos administracinis teismas) pripažino N. Depesme kartu su S. Kerrou, A. Kauffmann ir M. Lefort skundus priimtinais, bet nepagrįstais.
- 25 N. Depesme kartu su S. Kerrou, A. Kauffmann ir M. Lefort apskundė šiuos sprendimus apeliacine tvarka prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančiame teisme.
- 26 N. Depesme ir S. Kerrou tvirtina, be kita ko, kad S. Kerrou keturiolika metų dirba Liuksemburge kaip pasienio darbuotojas, kad jis 2006 m. gegužės 24 d. susituokė N. Depesme motina ir nuo tada jie visi gyvena kartu. S. Kerrou prisidėjo prie savo sutuoktinės vaiko išlaikymo, taip pat prie aukštojo mokslo studijų, ir gaudavo Liuksemburgo mokamas šeimos išmokas už savo podukrą prieš jai pradėdant aukštojo mokslo studijas.
- 27 A. Kauffmann tvirtina, kad jo tėvai gyvena atskirai nuo 2003 m., 2005 m. birželio 20 d. nutraukė santuoką, o išimtinė jų vaikų globa skirta motinai. Jis nurodo, kad 2007 m. kovo 10 d. jo motina susituokė su Liuksemburgo pasienio darbuotoju P. Kiefer ir nuo tada A. Kauffmann gyvena su juo po vienu stogu. P. Kiefer prisidėjo prie A. Kauffmann išlaikymo ir lavinimo, taip pat gaudavo Liuksemburgo mokamas šeimos išmokas už jį.
- 28 M. Lefort tvirtina, kad jo tėvas miręs, motina ištekėjo dar kartą – už M. Terwoigne, kuris jau daugiau kaip penkerius metus yra Liuksemburgo pasienio darbuotojas, ir kad nuo vestuvių dienos jis gyvena kartu su savo motina ir patėviu. M. Terwoigne prisideda prie namų ūkio išlaidų ir apmoka dalį M. Lefort aukštojo mokslo studijų kainos.
- 29 Liuksemburgo valstybė savo ruožtu prašo palikti galioti 2015 m. sausio 5 d. *tribunal administratif* (pirmosios instancijos administracinis teismas) sprendimus ir tvirtina, kad N. Depesme, A. Kauffmann ir M. Lefort nėra savo patėvių vaikai teisine šios sąvokos prasme.
- 30 *Cour administrative* (Vyriausiasis administracinis teismas, Liuksemburgas) pažymi, kad iš dalies pakeisto 2000 m. birželio 22 d. įstatymo 2bis straipsnyje numatyta giminystės sąlyga įtraukta siekiant atsižvelgti į 2013 m. birželio 20 d. Sprendimą *Giersch ir kt.* (C-20/12, EU:C:2013:411).
- 31 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo manymu, trijų jo nagrinėjamų bylų baigtis priklauso nuo pasienio darbuotojo „vaiko“ sąvokos, kaip ji suprantama pagal iš dalies pakeisto 2000 m. birželio 22 d. įstatymo 2bis straipsnį, išaiškinimo, atsižvelgiant į minėtą sprendimą ir laikantis Reglamento Nr. 492/2011 7 straipsnio 2 dalyje numatyto nediskriminavimo principo. Jis taip pat nurodo, kad „[tame sprendime] nurodytas svarbus kriterijus yra studento nerezidentų, prašančio Liuksemburgo Didžiosios Hercogystės finansinės pagalbos aukštojo mokslo studijoms, reali sąsaja su Liuksemburgo visuomene ir darbo rinka“. Tuo atveju, kai ši sąsaja yra netiesioginė, nes studentas yra nerezidentas, o kyla iš atitinkamo pasienio darbuotojo, teismui kyla klausimas dėl vien teisinės ar veikiau ekonominės studento, prašančio valstybės finansinės pagalbos aukštojo mokslo studijoms, ir pasienio darbuotojo giminystės ryšio sampratos. Anot šio teismo, abi šios sampratos *a priori* įmanomos. Jeigu sąvoka „vaikas“, kaip ji suprantama pagal iš dalies pakeistą 2000 m. birželio 22 d. įstatymą, reiškia išlaikomą vaiką, kyla klausimas, ar reikšminga tai, kiek pasienio darbuotojas išlaiko studentą. *Cour administrative* (Vyriausiasis administracinis teismas) nurodo, kad sprendžiant ši

klausimą reikia palyginti, kiek studentą išlaiko pasienio darbuotojas ir kiek – vienas iš jo tėvų arba abu tėvai. Galiausiai šiam teismui kyla klausimas dėl pasienio darbuotojo ryšio su vienu iš studento tėvų stiprumo reikšmės.

- 32 Tokiomis aplinkybėmis *Cour administrative* (Vyriausiasis administracinis teismas) nusprendė sustabdyti bylų nagrinėjimą ir pateikti šį prejudicinį klausimą, vienodai suformuluotą bylose C-401/15–C-403/15 (byloje C-403/15 nurodyti papildomi aspektai pateikti laužtiniuose skliaustuose):

„Siekiant tinkamai įvykdyti nediskriminavimo reikalavimą, atsižvelgiant į [Reglamento Nr. 492/2011] 7 straipsnio 2 dalies nuostatas kartu su SESV 45 straipsnio 2 dalimi, [byla C-403/15: „atsižvelgiant į [Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos] 33 straipsnio 1 dalį, prireikus kartu su jos 7 straipsniu“], vertinant realų studento, kuris nėra nuolatinis gyventojas ir prašo finansinės pagalbos aukštojo mokslo studijoms, sąsajos su Liuksemburgo – valstybės narės, kurioje pasienio darbuotojas dirbo arba vykdė veiklą, laikydamasis sąlygų, nustatytų [iš dalies pakeisto 2000 m. birželio 22 d. įstatymo] 2bis straipsnyje, atsižvelgus į 2013 m. birželio 20 d. Teisingumo Teismo sprendimą [*Giersch ir kt.* , C-20/12, EU:C:2013:411] – visuomene ir darbo rinka laipsnį,

- ar sąlygą, pagal kurią toks studentas turi būti to pasienio darbuotojo „vaikas“, reikia pripažinti lygiaverte reikalavimui būti „tiesiosios žemutinės linijos pirmojo laipsnio giminaičiu, kurio giminystės ryšiai su tėvu arba motina yra teisiškai nustatyti“, daugiausia dėmesio skiriant tarp studento ir pasienio darbuotojo nustatytam vaiko ir tėvų giminystės ryšiui, jeigu juo grindžiama numatyta sąsaja, ar
- daugiausia dėmesio reikia skirti tam, kad pasienio darbuotojas „ir toliau materialiai išlaiko studentą“, ir nebūtinai jį su studentu turi sieti teisinis vaiko ir tėvų giminystės ryšys, konkrečiai nustatant jo pakankamai glaudų gyvenimo kartu ryšį su vienu iš studento tėvų, su kuriuo vaiko ir tėvų giminystės ryšys yra teisiškai nustatytas?

Antruoju atveju, ar pasienio darbuotojo įnašai, darant prielaidą, kad jie neprivalomi, kai jie nėra vienintelis išlaikymo šaltinis, bet išlaikymas teikiamas kartu su vienu iš tėvų ar tėvais, susijusiais su studentu vaiko ir tėvų giminystės teisiniu ryšiu, todėl iš esmės turinčiais teisinę pareigą jį materialiai išlaikyti, turi atitikti tam tikrus svarumo kriterijus?“

Dėl prejudicinio klausimo

- 33 Savo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar SESV 45 straipsnis ir Reglamento Nr. 492/2011 7 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinami taip, kad pasienio darbuotojo vaikas, galintis netiesiogiai naudotis Reglamento Nr. 492/2011 7 straipsnio 2 dalyje nurodytomis socialinėmis lengvatomis, kaip antai valstybės narės teikiamu darbuotojų, vykdančių ar vykdžiusių veiklą šioje valstybėje, vaikų studijų finansavimu, yra tik vaikas, kurį su šiuo darbuotoju sieja giminystės ryšys, ar taip pat šio darbuotojo sutuoktinio ar registruoto partnerio vaikas. Pastaruoju atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės nori sužinoti, kokią įtaką vaiko teisei gauti tokią finansinę pagalbą aukštojo mokslo studijoms, kaip nagrinėjamoji pagrindinėse bylose, turi pasienio darbuotojo įnašo dydis prisidedant prie šio vaiko išlaikymo.
- 34 Visų pirma primintina, kad pagal SESV 45 straipsnio 2 dalį darbuotojų judėjimo laisvė reiškia, jog įdarbinimo, darbo užmokesčio ir kitų darbo sąlygų atžvilgiu panaikinama bet kokia valstybių narių darbuotojų diskriminacija dėl pilietybės (2013 m. birželio 20 d. Sprendimo *Giersch ir kt.* , C-20/12, EU:C:2013:411, 34 punktas).

- 35 Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad Reglamento Nr. 1612/68 7 straipsnio 2 dalis, kurios tekstas pažodžiui perkeltas į Reglamento Nr. 492/2011 7 straipsnio 2 dalį, yra speciali SESV 45 straipsnio 2 dalyje įtvirtintos vienodo požiūrio taisyklės išraiška specifinėje socialinių lengvatų srityje ir turi būti aiškinama taip pat kaip ir pastaroji nuostata (žr. 2006 m. vasario 23 d. Sprendimo *Komisija / Ispanija*, C-205/04, nepaskelbtas Rink., EU:C:2006:137, 15 punktą; 2007 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *Hendrix*, C-287/05, EU:C:2007:494, 53 punktą ir 2013 m. birželio 20 d. Sprendimo *Giersch ir kt.*, C-20/12, EU:C:2013:411, 35 punktą).
- 36 Pagal Reglamento Nr. 1612/68 7 straipsnio 2 dalį ir Reglamento Nr. 492/2011 7 straipsnio 2 dalį darbuotojas, valstybės narės pilietis, kitų valstybių narių teritorijoje naudojasi tomis pačiomis socialinėmis lengvatomis kaip ir vietiniai darbuotojai.
- 37 Dėl Reglamento Nr. 1612/68 7 straipsnio 2 dalies Teisingumo Teismas ne kartą yra pažymėjęs, kad ši nuostata vienodai taikoma ir priimančiojoje valstybėje narėje gyvenantiems darbuotojams migrantams, ir pasienio darbuotojams, kurie, nors ir dirba šioje valstybėje narėje, gyvena kitoje valstybėje narėje (žr. 2007 m. liepos 18 d. Sprendimo *Geven*, C-213/05, EU:C:2007:438, 15 punktą; 2012 m. birželio 14 d. Sprendimo *Komisija / Nyderlandai*, C-542/09, EU:C:2012:346, 33 punktą; 2013 m. birželio 20 d. Sprendimo *Giersch ir kt.*, C-20/12, EU:C:2013:411, 37 punktą ir 2016 m. gruodžio 14 d. Sprendimo *Bragança Linares Verruga ir kt.*, C-238/15, EU:C:2016:949, 39 punktą).
- 38 Be to, pagal nusistovėjusią teismo praktiką išlaikymo ir mokymo pašalpa, mokama universitetinių studijų, kurias baigus įgyjama profesinė kvalifikacija, laikotarpiu, yra socialinė lengvata, kaip ji suprantama pagal Reglamento Nr. 1612/68 7 straipsnio 2 dalį (2013 m. birželio 20 d. Sprendimo *Giersch ir kt.*, C-20/12, EU:C:2013:411, 38 punktas ir 2016 m. gruodžio 14 d. Sprendimo *Bragança Linares Verruga ir kt.*, C-238/15, EU:C:2016:949, 40 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).
- 39 Teisingumo Teismas taip pat yra nusprendęs, jog valstybės narės suteiktas studijų finansavimas darbuotojų vaikams yra darbuotojui migrantui suteikta socialinė lengvata, kaip ji suprantama pagal Reglamento Nr. 1612/68 7 straipsnio 2 dalį, jeigu jis ir toliau išlaiko vaiką (2013 m. birželio 20 d. Sprendimo *Giersch ir kt.*, C-20/12, EU:C:2013:411, 39 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).
- 40 Be to, pagal Teisingumo Teismo praktiką darbuotojo migranto šeimos nariams netiesiogiai taikomas vienodo požiūrio principas, kuris šiam darbuotojui taikomas pagal Reglamento Nr. 1612/68 7 straipsnio 2 dalį. Kadangi finansavimo suteikimas darbuotojo migranto vaiko studijoms yra darbuotojui migrantui teikiama socialinė lengvata, vaikas gali pats remtis šia nuostata, kad gautų šį finansavimą, jeigu pagal nacionalinę teisę jis suteikiamas tiesiogiai studentui (2013 m. birželio 20 d. Sprendimo *Giersch ir kt.*, C-20/12, EU:C:2013:411, 40 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).
- 41 Pagrindinėse bylose prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nagrinėja skundus, Liuksemburge neįgyvendinusių studentų pateiktus po to, kai valstybė atsisakė suteikti jiems valstybės finansinę pagalbą aukštojo mokslo studijoms. Šie studentai teigia turintys teisę gauti tokią pagalbą dėl šeimos ryšių su pasienio darbuotojais, kurie, nors nėra šių studentų tėvai, susituokė su jų motinomis tėvams išsiskyrus arba – M. Lefort atveju – tėvui mirus.
- 42 Taigi reikia išnagrinėti, ar žodžiai „darbuotojo migranto vaikas“, kaip jie suprantami Teisingumo Teismo praktikoje, susijusioje su Reglamento Nr. 1612/68 7 straipsnio 2 dalimi ir taikomoje Reglamento Nr. 492/2011 7 straipsnio 2 daliai, konkrečiai kalbant, 2013 m. birželio 20 d. Sprendime *Giersch ir kt.* (C-20/12, EU:C:2013:411), apima šio darbuotojo sutuoktinio ar pagal nacionalinę teisę pripažinto partnerio vaikus.
- 43 Šiuo klausimu pažymėtina, kad Reglamento Nr. 1612/68 10 straipsnio 1 dalies a punkte, panaikintame Direktyva 2004/38, buvo numatyta, kad asmenys, neatsižvelgiant į jų pilietybę, turi teisę gyventi kartu su valstybės narės piliečiu, kuris dirba kitos valstybės narės teritorijoje, jeigu jie yra jo sutuoktinis ir „vaikai iki 21 metų arba jo išlaikytiniai“.

- 44 Teisingumo Teismas šią nuostatą aiškino taip, kad teisę įsikurti kartu su tokiu darbuotoju turi tiek jo, tiek sutuoktinio tiesiosios žemutinės giminystės linijos giminaičiai. Iš tikrųjų siauras šios nuostatos aiškinimas, kad tik bendri darbuotojo migranto ir jo sutuoktinio vaikai turi teisę įsikurti su jais, prieštarautų Reglamente Nr. 1612/68 siekiamam darbuotojų migrantų šeimos narių integracijos tikslui (šiuo klausimu žr. 2002 m. rugsėjo 17 d. Sprendimo *Baumbast ir R*, C-413/99, EU:C:2002:493, 57 punktą).
- 45 Be to, Teisingumo Teismas jau turėjo progą pažymėti, kad darbuotojo šeimos nariai, kuriems netiesiogiai taikomas vienodo požiūrio principas, kuris darbuotojams migrantams taikomas pagal Reglamente Nr. 1612/68 7 straipsnį, yra šeimos nariai, kaip jie suprantami pagal Reglamente Nr. 1612/68 10 straipsnį (šiuo klausimu žr. 1987 m. birželio 18 d. Sprendimo *Lebon*, 316/85, EU:C:1987:302, 12 punktą).
- 46 Konstatuotina, kad Reglamente Nr. 1612/68 10 straipsnis panaikintas Direktyva 2004/38, nes Sąjungos teisės aktų leidėjas norėjo viename teisės akte kodifikuoti darbuotojų, savarankiškai dirbančių asmenų, studentų ir kitų nedirbančių asmenų teisę į šeimos susijungimą, kad ši teisė būtų supaprastinta ir sustiprinta.
- 47 Įgyvendindamas šią reformą, teisės aktų leidėjas šios direktyvos 2 straipsnio 2 punkto c papunktyje įtvirtino „šeimos nario“ sąvoką, apibrėžtą Teisingumo Teismo praktikoje, susijusioje su Reglamentu Nr. 1612/68, ir patikslino, kad ši sąvoka apima piliečio tiesioginius palikuonis, kuriems nesukakę 21 metų amžiaus, arba išlaikytinius ir „sutuoktinio ar partnerio“, pripažinto pagal nacionalinę teisę, „tiesioginius palikuonis“.
- 48 Kaip savo išvados 43 punkte pažymėjo generalinis advokatas, 2013 m. birželio 20 d. Sprendimas *Giersch ir kt.* (C-20/12, EU:C:2013:411) ir jame vartojama sąvoka „vaikas“ priskiriami būtent prie šio sprendimo 42–47 punktuose nurodytos teismo praktikos ir teisės aktų raidos.
- 49 Taigi žodžiai „darbuotojo migranto vaikas“, kaip jie suprantami pagal Teisingumo Teismo praktiką dėl Reglamente Nr. 1612/68 7 straipsnio 2 dalies, turi būti aiškinami taip, kad jie apima ir šio darbuotojo sutuoktinio ar pagal nacionalinę teisę pripažįstamo partnerio vaikus.
- 50 Liuksemburgo vyriausybės argumentas, kad Direktyvoje 2004/38 įtvirtinta tik Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisė laisvai judėti ir apsigyventi valstybių narių teritorijoje, o ne pasienio darbuotojų teisė naudotis tomis pačiomis socialinėmis lengvatomis kaip ir vietiniai darbuotojai, numatyta Reglamente Nr. 492/2011 7 straipsnio 2 dalyje, nepaneigia šio aiškinimo.
- 51 Iš tiesų iš šio sprendimo 46 ir 47 punktuose nurodytų Sąjungos teisės aktų raidos ir to, kad Reglamente Nr. 492/2011 7 straipsnio 2 dalyje tik perimtas nepakeistas Reglamente Nr. 1612/68 7 straipsnio 2 dalies tekstas, matyti, kad šeimos nariai, kuriems netiesiogiai gali būti taikomas vienodo požiūrio principas pagal Reglamentą Nr. 492/2011, yra šeimos nariai, kaip jie suprantami pagal Direktyvą 2004/38. Jokia aplinkybė neleidžia manyti, kad šeimos narių klausimu Sąjungos teisės aktų leidėjas ketino visiškai atskirti Direktyvos 2004/38 ir Reglamente Nr. 492/2011 taikymo sritis ir numatyti, kad Sąjungos piliečio šeimos nariai, kaip jie suprantami pagal Direktyvą 2004/38, nebūtinai yra tie patys asmenys, kurie laikomi šio piliečio šeimos nariais, kai jis traktuojamas kaip darbuotojas.
- 52 Be to, tai, kad žodžius „pasienio darbuotojo vaikas“, kuriam netiesiogiai gali būti taikomas Reglamente Nr. 492/2011 7 straipsnio 2 dalyje įtvirtintas vienodo požiūrio principas, reikia aiškinti atsižvelgiant į sąvoką „šeimos nariai“, apibrėžtą Teisingumo Teismo praktikoje dėl Reglamente Nr. 1612/68 ir paskui įtvirtintą Direktyvos 2004/38 2 straipsnyje, patvirtina Direktyva 2014/54, kurios perkėlimo į nacionalinę teisę terminas baigėsi 2016 m. gegužės 21 d.

- 53 Iš tiesų iš Direktyvos 2014/54 1 konstatuojamosios dalies, pagal kurią laisvas darbuotojų judėjimas „toliau plėtojamas Sąjungos teisės aktuose, kuriais siekiama užtikrinti visišką Sąjungos piliečiams ir jų šeimos nariams suteiktų teisių įgyvendinimą“, matyti, kad „terminas „jų šeimos nariai“ turėtų būti suprantamas taip pat kaip ir terminas, apibrėžtas [Direktyvos 2004/38] 2 straipsnio 2 punkte, kuris taip pat taikomas pasienio darbuotojų šeimos nariams“.
- 54 Pagal Direktyvos 2014/54 2 straipsnio 2 dalį šios direktyvos taikymo sritis yra identiška Reglamento Nr. 492/2011 taikymo sričiai. Direktyvos 2014/54 1 straipsnyje nurodyta, kad jos tikslas – sudaryti palankesnes sąlygas vienodai taikyti ir įgyvendinti praktiškai SESV 45 straipsnyje ir Reglamento Nr. 492/2011 1–10 straipsniuose suteiktas teises.
- 55 Kadangi pasienio darbuotojo, pakankamai susijusio su priimančiosios valstybės narės visuomene, sutuoktinio ar pagal šios priimančiosios valstybės narės teisę pripažinto partnerio vaikai atitinka „šeimos nario“, kaip jis suprantamas pagal Direktyvos 2004/38 2 straipsnio 2 punkto c papunktį, apibrėžtį, jie gali būti laikomi šio pasienio darbuotojo vaikais, kad galėtų pasinaudoti teise gauti finansinę pagalbą aukštojo mokslo studijoms, laikomą socialine lengvata, kaip ji suprantama pagal Reglamento Nr. 492/2011 7 straipsnio 2 dalį.
- 56 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat iš esmės siekia išsiaiškinti, kokią įtaką pasienio darbuotojo sutuoktinio vaiko teisei gauti tokią finansinę pagalbą, kaip nagrinėjamoji pagrindinėse bylose, turi to darbuotojo įnašo dydis prisidedant prie šio vaiko išlaikymo.
- 57 Šiuo klausimu iš šio sprendimo 39 punkte primintos teismo praktikos matyti, kad tuo atveju, jeigu darbuotojas migrantas ir toliau išlaiko vaiką, valstybės teikiamas finansavimas šio vaiko studijoms yra šiam darbuotojui teikiama socialinė lengvata, kaip ji suprantama pagal Reglamento Nr. 1612/68 7 straipsnio 2 dalį. Be to, pažymėtina, kad Reglamento Nr. 1612/68 10 straipsnyje, panaikintame Direktyva 2004/38, buvo numatyta, kad kartu su valstybės narės piliečiu, kuris dirba kitos valstybės narės teritorijoje, turi teisę gyventi „jo sutuoktinis ir vaikai iki 21 metų arba jo išlaikytiniai“, neatsižvelgiant į jų pilietybę. Direktyvoje 2004/38 Sąjungos teisės aktų leidėjas taip pat numatė, kad „šeimos nariai“, kaip jie suprantami pagal šios direktyvos 2 straipsnio 2 punkto c papunktį, yra „[Sąjungos piliečio] ir sutuoktinio ar [pripažinto] partnerio <...> tiesioginiai palikuonys, kuriems nesukakę 21 metų amžiaus, arba išlaikytiniai“.
- 58 Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad išlaikomo šeimos nario, kaip jis suprantamas pagal Reglamento Nr. 1612/68 10 straipsnį, statusas nesuponuoja teisės į išlaikymą. Iš tiesų, jeigu taip būtų, šioje nuostatoje numatytas šeimos susijungimas priklausytų nuo nacionalinės teisės aktų, kurie įvairiose valstybėse narėse skiriasi, ir dėl to Sąjungos teisė būtų taikoma nevienodai. Teisingumo Teismas Reglamento Nr. 1612/68 10 straipsnio 1 ir 2 dalis aiškino taip, kad išlaikomo šeimos nario statusą lemia faktinė situacija. Tai yra šeimos narys, kurį darbuotojas išlaiko, ir nebūtina nustatyti šio išlaikymo priežasčių ir kelti klausimo, ar suinteresuotasis asmuo gali patenkinti savo poreikius dirbdamas. Toks aiškinimas būtinas remiantis principu, kad nuostatos, kuriose įtvirtintas laisvas darbuotojų judėjimas – vienas iš esminių dalykų Sąjungoje – turi būti aiškinamos plačiai (šiuo klausimu žr. 1987 m. birželio 18 d. Sprendimo *Lebon*, 316/85, EU:C:1987:302, 21–23 punktus).
- 59 Kaip savo išvados 67 punkte konstatavo generalinis advokatas, toks aiškinimas taikomas ir kalbant apie pasienio darbuotojo prisidėjimą prie savo sutuoktinio ar pripažinto partnerio vaikų išlaikymo.
- 60 Taigi šiuo atveju reikia pripažinti, kad išlaikomo šeimos nario statusą lemia faktinė situacija, kurią turi įvertinti valstybė narė, o prireikus ir nacionaliniai teismai. Pasienio darbuotojo išlaikomo šeimos nario statusą, kai jis susijęs su šio darbuotojo sutuoktinio ar pripažinto partnerio vaiko situacija, gali pagrįsti objektyvios aplinkybės, pavyzdžiui, šio darbuotojo ir studento bendra gyvenamoji vieta, ir nereikia nustatyti, dėl kokių priežasčių šis darbuotojas prisideda prie studento išlaikymo, nei tiksliai apskaiciuoti sumos dydžio.

- 61 Vis dėlto Liuksemburgo vyriausybė tvirtina, kad būtų sudėtinga kompetentingos administracinės institucijos reikalauti, kad ši kiekvienu atveju patikrintų, ar pasienio darbuotojas, pagrindinėse bylose nagrinėjamos finansinės pagalbos prašančio studento patėvis, prisideda prie šio studento išlaikymo, ir kiek.
- 62 Pirma, konstatuotina, jog Sąjungos teisės aktų leidėjas numatė, kad vaikai bet kuriuo atveju laikomi išlaikytiniais iki 21 metų, kaip, be kita ko, matyti iš Direktyvos 2004/38 2 straipsnio 2 punkto c papunkčio.
- 63 Antra, iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos matyti, kad Liuksemburgo įstatymų leidėjas pagal 2014 m. liepos 24 d. įstatymo, taikomo nuo 2014–2015 mokslo metų, 3 straipsnį pats susiejo valstybės teikiamos finansinės pagalbos aukštojo mokslo studijoms skyrimą su sąlyga, kad darbuotojas „ir toliau prisideda prie studento išlaikymo“. Taigi Liuksemburgo vyriausybė neturėtų pagrįstai tvirtinti, kad administracija negali patikrinti, ar laikomasi prisidėjimo prie studento išlaikymo sąlygos.
- 64 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pateiktą klausimą reikia atsakyti, kad SESV 45 straipsnis ir Reglamento Nr. 492/2011 7 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinami taip, kad pasienio darbuotojo vaikas, galintis netiesiogiai naudotis pastarojoje nuostatoje nurodytomis socialinėmis lengvatomis, kaip antai valstybės narės teikiamu darbuotojų, vykdančių ar vykdžiusių veiklą šioje valstybėje, vaikų studijų finansavimu, yra ne tik vaikas, kurį su šiuo darbuotoju sieja giminystės ryšys, bet ir šio darbuotojo sutuoktinio ar registruoto partnerio vaikas, jei šis darbuotojas tą vaiką išlaiko. Pastarąją sąlygą lemia faktinė situacija, kurią turi įvertinti administracija ir prireikus nacionaliniai teismai, ir jiems nebūtina nustatyti prisidėjimo prie išlaikymo priežasčių, nei tiksliai apskaičiuoti jo dydžio.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 65 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

SESV 45 straipsnis ir 2011 m. balandžio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 492/2011 dėl laisvo darbuotojų judėjimo Sąjungoje 7 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinami taip, kad pasienio darbuotojo vaikas, galintis netiesiogiai naudotis pastarojoje nuostatoje nurodytomis socialinėmis lengvatomis, kaip antai valstybės narės teikiamu darbuotojų, vykdančių ar vykdžiusių veiklą šioje valstybėje, vaikų studijų finansavimu, yra ne tik vaikas, kurį su šiuo darbuotoju sieja giminystės ryšys, bet ir šio darbuotojo sutuoktinio ar registruoto partnerio vaikas, jei šis darbuotojas tą vaiką išlaiko. Pastarąją sąlygą lemia faktinė situacija, kurią turi įvertinti administracija ir prireikus nacionaliniai teismai, ir jiems nebūtina nustatyti prisidėjimo prie išlaikymo priežasčių, nei tiksliai apskaičiuoti jo dydžio.

Parašai.